

แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี

Development about Sexual Responsibility Communication Skill

of Farmer Parents in Uttaradit Province

ผาสุข แก้วเจริญตา¹

Phasuk Kaewchareonta

E-mail : Phasuk_k@hotmail.com

พัชรินทร์ สิริสุนทร²

Pacharin Sirasoonthorn

จักษุ พันธุ์ชูเพชร³

Jak Panchupetch

ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล⁴

Prawate Tantiwattanaskul

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาสังคมศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴นายแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ

การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในการสร้างทักษะชีวิตเรื่องเพศให้กับลูกวัยรุ่นที่ผ่านมายังขาดแนวทางการสนับสนุนบทบาทพ่อแม่ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก การระดมสมอง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชายหญิง 146 ราย พ่อแม่ 34 ราย ครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่ 6 ครอบครัว ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลจากการให้รหัส จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา และการหาข้อสรุปอุปนัยส่งผลให้มีการสื่อสารกับลูกน้อยมากในด้านบทบาททางเพศ และพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ข้อเสนอกระบวนการสร้างทักษะการสื่อสารเรื่องเพศให้กับพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรคือการขับเคลื่อนนโยบายลงสู่การปฏิบัติแบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบสุขภาพ และโรงเรียน ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ในประเด็นที่สำคัญได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นทั้งร่างกายและจิตใจ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์เชิงบวกในครอบครัว ทักษะการฟัง การตั้งคำถาม การวางแผนชีวิต สร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และการสร้างทักษะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์

สรุปและข้อเสนอแนะ:การพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรนั้น ควรมีกระบวนการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมทางการปฏิบัติ ในการนำไปใช้ในครอบครัวและเตรียมความพร้อมเมื่อลูกเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ทั้งนี้ควรมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระบบสุขภาพ กระทรวงศึกษา และหน่วยงานภาคีเพื่อสร้างความเข้าใจต่อพัฒนาการของวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: การสื่อสาร, เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ, พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกร

Abstract

Sexual responsibility communication guidelines for building teenagers sex lifeskills were lack for support the parents'role on substantial practice. This study aims to propose guidelines for developing farmer parents on sexual responsibility communication skill in Uttaradit Province. The study was using the qualitative research by group discussion, in-depth interview, brain storming and non-participant observation in the key information including secondary school students men and women 146 cases, the parents 34 cases and adolescent mothers 6 family. Check the data by triangulation and data analysis by code then categorize with content analysis and finding the conclusion induction The study was found that: Most of parents was accept as the heart of children, but did not accept the sexual on students status. They are focus on education as a first priority and believe that talking about sex have led to more sexual interest in children and then the parents are communication very little with their children about the gender roles and safe sex behavior to prevent pregnancy and sexually transmitted diseases. The sexual communication skills to farmer parents is a driving the policy to practice by integrated with related agencies and including with health organize and school for development. The communication skills for parents understanding has the important issues such as adolescent development about body and mind with in social change creation attitude, the positive relationship in the family, listening, questioning, the target life, self-esteem making and the others, and analytical thinking

The conclusion and suggestion: The development of sexual responsibility communication parents farmers skill should be a concrete implementation process of practical for use in family and get ready when you start to teenagers. however, there should be mutual operation between the relevant agencies, the Ministry of education and health systems agency party to create understanding on the development of adolescent changes.

Key words: sexual responsibility communication, parents, child

บทนำ

พ่อแม่ในสังคมไทยมีค่านิยมและทัศนคติต่อเรื่องเพศว่า การพูดเรื่องเพศในที่สาธารณะ หรือการพูดกับลูกหรือคนที่อายุน้อยกว่าจะถูกให้คุณค่าทางสังคมในเชิงลบ การยอมรับจากสังคมภายนอกและรสนิยมทางเพศ บทบาทของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นที่ผ่านมา โดยเฉพาะบทบาทของพ่อ มีพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกน้อยมากและโดยเฉพาะเมื่อลูกเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ในขณะที่เดียวกันบทบาทของแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกชายพบว่ามีการสื่อสารเรื่องเพศน้อยมาก (Wilson, Dalberth, Koo and Gard, 2010, 2004)

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยพบว่า มีรายงานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงประโยชน์ของการพูดคุยเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่น โดยเฉพาะผลต่อการพัฒนาทักษะด้านการคิดและการตัดสินใจของลูก ที่นำไปสู่พฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การสื่อสารด้วยความสัมพันธ์ที่ดี ยังส่งผลต่อการสร้างความมีคุณค่าในตนเองของลูก รับรู้คุณค่าของตัวเองและไม่กระทำพฤติกรรมเสี่ยงให้เกิดขึ้น และไว้วางใจในการเข้ามาขอรับคำปรึกษา เมื่อมีปัญหาในเรื่องอื่นๆ ด้วยเช่นกัน (Miller, Lasswell, Riley and Poulsen, 2013; Kaiser, and Hancock, 2003; Dennis and Wood, 2012) แต่ในทางปฏิบัติจริงกลับพบว่าทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ มีพ่อแม่เพียงบางส่วนเท่านั้น ที่สามารถสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น จนกระทั่งนำไปสู่เสียโอกาสในช่วงเวลาที่สำคัญของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นไปแล้ว (Dennis and Wood, 2012)

แนวคิดเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ (Sexual Responsibility) เป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนาขึ้นจากเครือข่ายองค์กรด้านการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อเอดส์ ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ แต่มุ่งเน้นให้เกิดการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพและทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์หรือไม่มีเพศสัมพันธ์บนความรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น คาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งต่อตนเองและคู่ของตนเอง โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่เรื่องของสุขอนามัย หรือความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ แต่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการรับรู้และตระหนักถึงผลของการกระทำและคาดการณ์ถึง

ผลกระทบและสามารถวางแผนการจัดการชีวิตที่เหมาะสม ตระหนักถึงผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ (Tarshi, 2010; The International Planned Parenthood Federation (IPPF), 2010)

ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นนั้น มีอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงานด้านการหนุนเสริมบทบาทครอบครัวในการแก้ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากในทางปฏิบัติการนำนโยบายลงสู่การขับเคลื่อนนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่างมีพันธกิจหลักที่สำคัญของหน่วยงานที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับต้นๆ รูปแบบและกระบวนการในการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ขาดผู้รับผิดชอบหลัก ขาดการออกแบบกลไกการทำงานที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นช่องว่างของความรู้ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจในการหาแนวทางขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเรื่องเพศให้เกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการสนับสนุนบทบาทพ่อแม่ให้มีการสื่อสารในเรื่องเพศกับลูกในครอบครัวในการทำความเข้าใจในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ค่านิยม และพฤติกรรมในเรื่องเพศของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางกระบวนการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ทำการศึกษาในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทกึ่งเมือง เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นพื้นที่เมืองมากขึ้น ภายใต้บริบททางสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเฉพาะในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงในบริบทพื้นที่และอาจเป็นข้อพิจารณาในการนำไปใช้อ้างอิงในพื้นที่บริบทอื่นที่แตกต่างไปมีขอบเขตด้านเนื้อหาโดยใช้แนวคิดเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ (Sexuality Responsibility: SR) เป็นแนวทางการศึกษาประเด็นในเรื่องการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่ที่เป็น

เกษตรกรและลูกวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาเพศสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และนำไปสู่การตัดสินใจและพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ โดยใช้แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ของ จอร์จ เฮร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead, 1894-1931) พัฒนาแบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 ราย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้องเชิงทฤษฎีโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก การระดมสมอง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจัดเวทีคืนข้อมูลเพื่อระดมข้อคิดเห็นในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจัดทำข้อเสนอแนะทางกระบวนการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่เกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี ในผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชายหญิง 146 ราย พ่อแม่ 34 ราย ครอบครัวมารดาวัยรุ่นที่ 6 ครอบครัว ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลจากการให้รหัส จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา และการหาข้อสรุปอุปนัยและอธิบายในเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาคครอบคลุมประเด็นที่น่าสนใจได้แก่

- 1) การรับรู้ของพ่อแม่ต่อสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น
- 2) การให้ความหมายการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกร ครอบคลุมใน 4 ด้านได้แก่ การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบก่อนอนาคต และการตั้งเป้าหมายในอนาคตของลูกวัยรุ่น การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อ การรับรู้คุณค่าของตนเองและผู้อื่น การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง และคู่รักในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ และการสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อ ผลที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ สรุปได้ดังนี้

1. การรับรู้ของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรต่อสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในครอบครัวเกษตรกรที่ผ่านมานับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มต้นขึ้นอย่างช้าๆ ภายใต้นโยบายการพัฒนาประเทศที่มีการพัฒนาในทุกภาคส่วน อำเภอลับแลซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ใกล้เขตพื้นที่อำเภอเมืองเพียง 8 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมานโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบริบทของชุมชนทั้งในเชิงโครงสร้างกายภาพ วิถีชีวิตของเกษตรกร การประกอบอาชีพ รวมไปถึงโครงสร้างครอบครัวและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มุ่งให้ความสำคัญกับปัญหาเศรษฐกิจและการหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้นต่างจากในอดีต

ปัจจุบันพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรรับรู้สถานการณ์ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากปรากฏการณ์พฤติกรรมของวัยรุ่นในชุมชนและผลที่เกิดขึ้น เช่น การตั้งครรภ์ในนักเรียนหญิงส่งผลต้องยุติการเรียนในช่วงการศึกษาภาคบังคับ ปัญหาชู้สาวที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงทะเลาะวิวาท การแสดงพฤติกรรมแสดงความรักต่อกันอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ เช่น ตลาดนัด สวนสาธารณะ ทั้งนี้พ่อแม่เกษตรกรรับรู้ผลกระทบที่สำคัญที่สุด คือการกลายเป็นภาระของครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การทิ้งลูกให้กับพ่อแม่เลี้ยง เด็กขาดความอบอุ่น ทะเลาะวิวาท เปลี่ยนคูครอง หย่าร้าง เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวและยังรวมถึงการตั้งครรภ์ซ้ำ

พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรรับรู้ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเกิดจากสาเหตุที่สำคัญคือ ความบกพร่องต่อหน้าที่ในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ในการควบคุมกำกับ หรือติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด รวมไปถึงเป็นปัญหาที่เกิดจากค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อและกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นปัญหาของแต่ละครอบครัวที่ต้องแก้ไขและป้องกัน ในขณะเดียวกันความอ่อนแอในระบบเครือญาติที่เกิดจากความขัดแย้งทางความคิด การเป็นครอบครัวเดี่ยวที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ระบบเครือญาติมีบทบาทน้อยลงในการควบคุมกำกับและติดตามดูแลพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อยังเป็นปัจจัยสำคัญที่พ่อแม่เกษตรกรรับรู้

มีผลต่อการสร้างค่านิยมในเรื่องเพศ การมีคู่รัก การแต่งกาย รสนิยม และรวมไปถึงความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ตามมา

สถานะของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรรับรู้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ที่อยู่ในสถานภาพนักเรียน ชุมชนจึงไม่ยอมรับในขณะเดียวกัน การสร้างการยอมรับสามารถดำเนินการได้หากการสมรสนั้นได้ถูกจัดการให้มีการสมรสตามประเพณี ครอบครัวทั้งสองฝ่ายให้การยอมรับ และสามารถกลับเข้ารับการศึกษได้ หากสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ในขณะเรียนได้

2. การรับรู้ของ “พ่อ” ต่อบทบาทในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบกับลูกวัยรุ่น

บทบาทของพ่อคือ ผู้มีอำนาจมากที่สุดในครอบครัว เป็นกำลังหลักในการหารายได้ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว บุคลิกน่าเกรงขาม ใช้เหตุผลในการตัดสินใจห้ามที่กำหนดขึ้นทุกคนในบ้านต้องปฏิบัติตาม ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับประเด็นเล็กๆ มอบอำนาจการจัดการเรื่องงานบ้าน การดูแลอบรมสั่งสอนลูกให้กับภรรยา ได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากสังคม การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบในบทบาทของพ่อคือการสื่อสารที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเพศหญิงและเพศชาย โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและบทบาททางเพศของลูกสาว และ ลูกชายเป็นหลัก บทบาทของพ่อในการสื่อสารกับลูกสาวและลูกชายในเรื่องพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเป็นบทบาทของระบบการศึกษาที่ลูกสามารถเรียนรู้ได้จากระบบโรงเรียน และเรียนรู้จากแม่ในการทำหน้าที่ในการสอนทักษะชีวิตให้กับลูก

พ่อแม่รับรู้ว่ามีบทบาทของพ่อแม่ที่สังคมคาดหวังคือ การทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดี ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกทั้งด้านพฤติกรรม การแสดงออกต่อสาธารณะ รวมถึงการคิดและตัดสินใจที่สร้างการยอมรับทางสังคม รับรู้ถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่สังคมไม่ยอมรับและการให้คุณค่าในทางลบ เช่น การพูดเรื่องเพศในที่สาธารณะถูกตีความหมายว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมผิดแผกในทางลบหรือหมกมุ่นในเรื่องเพศ ขาดการรับรู้ถึงมารยาททางสังคม บทบาทของพ่อที่ยังมีของเขตของพฤติกรรมใน

การแสดงออก เช่น ความสัมพันธ์กับลูก โดยเฉพาะลูกสาวที่ไม่ควรมีการสัมผัสกันด้านร่างกายเพราะขัดกับค่านิยมของคนในสังคมทั่วไป เช่น การกอด หรือการสอนในเรื่องเพศ ในขณะที่ในแวดวงสังคมที่เป็นกลุ่มเฉพาะเช่น เพื่อนสนิทการพูดคุยเรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถพูดคุยได้ ซึ่งมักเป็นเรื่องของรสนิยมทางเพศ เป็นส่วนใหญ่

3. การรับรู้ของ “แม่” ต่อบทบาทในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบกับลูกวัยรุ่น

บทบาทของแม่คือ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเรื่องราวในบ้าน งานบ้าน อาหาร การอบรมสั่งสอนให้ลูกมีความประพฤติที่ดี ติดตามดูแลและอำนวยความสะดวกให้ทุกคนในครอบครัวได้รับความสุข รวมถึงบทบาทในการทำหน้าที่หารายได้ให้กับครอบครัว การสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของแม่ให้มีความสำคัญที่สุดกับเป้าหมายอนาคตในเรื่องการศึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างโอกาสทางสังคม เชื่อมันระบบการศึกษาสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกวัยรุ่นได้ทุกเรื่องโดยเฉพาะเรื่องเพศและทักษะชีวิตในเรื่องเพศ ในขณะเดียวกันบทบาทของแม่ในการขัดเกลาทางสังคม มุ่งเน้นให้ลูกสาวให้รับรู้บทบาททางเพศในการทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว งานบ้าน และการมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบในบ้าน สร้างทัศนคติและความเชื่อในเรื่องกุลสตรีและพรหมจรรย์ให้กับลูกสาวในการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบตนเอง ในขณะที่การดูแลลูกชายการขัดเกลาทางสังคมที่นอกจากการให้ความสำคัญต่อการศึกษาลแล้ว ยังให้ความสำคัญต่อความกตัญญู โดยการสร้างเงื่อนไขด้วยวิธีการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณก่อนตัดสินใจมีครอบครัว การป้องกันการตั้งครรภ์และการดำเนินชีวิตทางเพศอย่างปลอดภัยนั้นพบว่าพ่อแม่มีการสอนเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยและการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยมีการสื่อสารน้อยมาก

การรับรู้บทบาทของแม่ที่สังคมคาดหวังนั้นมีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารกับลูกวัยรุ่น ทั้งนี้จากการให้คุณค่าทางสังคมที่ของการเป็นตัวแบบที่ดี ดังสุภาษิตที่ว่า “ดูวัวให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่ ดูแน่ๆ ให้ดูถึงยาย” เป็นการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขกุลสตรี การพูดคุยเรื่องเพศถือเป็นข้อห้ามในการแสดงออกของสตรี ประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ เป็นสิ่งที่พ่อแม่ยัง

ไม่อาจสื่อสารกับลูกได้ เนื่องจากการสอนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย เป็น กระบวนการที่ขัดต่อประเพณีนิยมของคนไทย และกุลสตรีไทย ที่ยังให้ความสำคัญ กับพรหมจรรย์ และการมีเพศสัมพันธ์เมื่อถึงวัยสมควรกับสามีและในสมรสเท่านั้น

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกร

วิธีการและพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ นั้น เป็นการสื่อสารที่อยู่บนการประเมินความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของ พ่อแม่ ซึ่งคาดหวังให้พ่อแม่ได้ใช้บทบาทหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ติดตาม พฤติกรรม ของลูกวัยรุ่นให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม โดยมีความแตกต่างกันในแต่ละ ครอบครัว ในการใช้การสื่อสารทั้งเชิงบวก เชิงลบ ภาษากาย และ ภาษาลับลักษณ์ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.1 ประสบการณ์การขัดเกลาทางสังคมต่อบทบาททางเพศ

ในช่วงวัยเด็กลูกชายมีความผูกพันแม่ ด้วยบทบาทของแม่ซึ่งมีหน้าที่ในการ ดูแลเรื่องในบ้านเป็นหลัก โดยความสำคัญกับการขัดเกลาให้ลูกชายในเรื่องความ กตัญญู ผ่านความรับผิดชอบการบวเรียนก่อนมีครอบครัว ในขณะที่พ่อจะเข้ามามี บทบาทในการสร้างทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพ และสร้างการรับรู้ในมิติความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อภารกิจครอบครัว มีความรู้และทักษะในการทำเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของการเลือกคู่ครองจาก การใช้คำสอน คำพังเพย ในขณะเดียวกันการควบคุมกำกับพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การทะเลาะวิวาท การสร้างสัมพันธ์ภาพกับญาติและเพื่อน ไม่เสเพลเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่กระโดดผีบ้านผีเรือนซึ่งเป็นประเพณีของชุมชน ให้เกียรติผู้หญิง ดูแลครอบครัว เป็นผู้นำในครอบครัว ดูแลน้องสาวและแม่ รักศักดิ์ศรี ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกหก เป็นส่วนหนุนเสริม

การอบรมสั่งสอนลูกสาวคือการเตรียมพร้อมให้ลูกสาวสามารถทำหน้าที่แม่ และเป็นเมียที่ดีที่ การดูแลตัวเองเมื่อมีประจำเดือน วิธีการการเลือกคู่ครองที่ดี การ วางตัวในสังคม การแต่งกาย งานบ้าน รวมถึงงานในไร่นา และการปฏิบัติตามที่ ครอบครัวคาดหวังของสังคม โดยเฉพาะการกำหนดพฤติกรรมตามข้อห้ามที่สังคม

ให้การยอมรับ เช่น ห้ามไม่ให้ไปไหนคนเดียว ไม่ออกไปเที่ยวกับผู้ชายในเวลากลางคืน ออกไปนอกบ้านต้องบอกพ่อบอกแม่และต้องไปกับญาติเท่านั้น รักนวลสงวนตัว อย่างยิ่งสุกก่อนห้าม คุยกับผู้ชายรวมทั้งญาติที่เป็นผู้ชายต้องระมัดระวังต้องนั่งไกลๆ กัน แต่งกายให้มิดชิด ห้ามพูดทะเล่ ซึ่งหมายถึง การพูดเรื่องเพศ ในประเด็นอารมณ์ ทางเพศ รสนิยมทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ เพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะหญิงที่ยังไม่ผ่านการแต่งงานการพูดเรื่องเพศถูกให้คุณค่าว่าเป็นผู้หญิงที่เชี่ยวชาญเรื่องเพศ

4.2 อุปนิสัย อารมณ์ และความสัมพันธ์ในครอบครัว

อารมณ์ อุปนิสัย และการแสดงออกของพ่อแม่ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศของการสื่อสารในครอบครัว โดยพบว่า ลูกวัยรุ่น จะมีการประเมินอารมณ์ และการแสดงออกของพ่อแม่ในการยอมรับเรื่องการมีแฟนหรือคูรัอยู่ตลอดเวลา พ่อแม่ที่แสดงอารมณ์โกรธบ่อยๆ แสดงออกทั้งทางสีหน้า แววตา และ เสียง ทั้งการใช้เสียงดัง หรือการนั่งเงียบปฏิเสธการสื่อสารจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงลบ รวมไปถึงการแสดงอารมณ์ลบต่อการสื่อสารเรื่องเพศที่มีสาเหตุจากความรู้สึกอาย ไม่แน่ใจ ซึ่งแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และวิธีการพูด เป็นส่วนสำคัญที่แสดงถึงการปฏิเสธการรับฟัง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวที่เป็นอุปสรรคในการสื่อสารด้วยความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ขาดการสื่อสาร ช่วงเวลาของครอบครัวในการพูดคุยที่หายไป เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสในการสร้างความเข้าใจในระหว่างกัน

4.3 ความคาดหวังต่ออนาคตของลูก

โครงสร้างของครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของเกษตรกร ภาวะเศรษฐกิจ หนี้สิน และความไม่แน่นอนในอาชีพ เป็นส่วนผลักดันที่ทำให้พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรมีเป้าหมายในการเลี้ยงดูบุตรเพื่อยกระดับทางสังคม และประกันความมั่นคงในอนาคตด้วยระบบการศึกษา โดยพ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่ปัจจุบันกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมมองว่าเป็นอาชีพที่ใช้แรงงาน มีรายได้ไม่แน่นอน บางครอบครัวไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง มีหนี้สิน

เป้าหมายต่อการดูแลลูกคือการยกระดับทางสังคมและการหลุดพ้นจากอาชีพเกษตรกร ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขหลักที่พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ยินยอมให้กับพฤติกรรมของลูกวัยรุ่น รวมถึงการยอมรับเงื่อนไขต่อรองเพื่อแลกกับการ

ไปเรียน เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ร้านเกมส์ การแต่งกาย รถมอเตอร์ไซด์ ค่าใช้จ่ายประจำวัน รวมไปถึงการยอมให้ออกนอกบ้านในยามวิกาล ทั้งวัยรุ่นหญิงและชาย หากเป็นเงื่อนไขในการเรียน ความสัมพันธ์จึงเป็นการจำยอมซึ่งพ่อแม่เกษตรกรไม่สามารถปฏิเสธเงื่อนไขเพื่อการศึกษาของลูกวัยรุ่นได้ และเป็นช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ในด้านความรู้และความมั่นใจในตนเองต่อศักยภาพในการอบรมสั่งสอนเมื่อลูกมีระดับการศึกษาสูงขึ้น

...มีลูกสองคน คนโตก็ไปเป็นอย่างนี้แล้ว ผมทำทุกอย่างสู้มันทุกอย่างนี้ก็เพราะอยากให้ลูกมีงานมีการทำ มีหน้ามีตาไม่ได้หวังตัวเองเลย ทำสวนมันเหนื่อย มันยาก ปีนี้ราคาดี แต่ก็ได้ผลผลิตน้อย ปีที่แล้วไม่ได้เงินจากสวนเลย ทุเรียนไม่เป็นลูก อยากให้ลูกได้ทำงานหลวงซักคนก็ยังไม่ได้มาเป็นแบบนี้ ไม่รู้จะทำยังงัย หมดแรงจะทำงาน”

(นายหนึ่ง (พ่อที่เป็นเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2555)

4.4 การรับรู้ต่อสถานการณ์และความสามารถในการคาดการณ์ต่อโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นในปัจจุบันรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากสื่อ จากสถานการณ์ปัญหาในชุมชน มุมมองของปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มองว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป แต่จะไม่เกิดกับครอบครัวของตนเอง โดยเฉพาะลูกสาว ซึ่งพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่การยอมรับลูกมีแฟน เป็นการยอมรับเนื่องจากเป็นพฤติกรรมของวัยรุ่นส่วนใหญ่ ซึ่งยอมรับได้ แต่ไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ในระหว่างการเรียน

พ่อแม่มีบทบาทน้อยมากในการสื่อสารกับลูกสาวในเรื่อง การคุมกำเนิด การใช้ถุงยางอนามัย และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ภาวะเสี่ยง ความกดดันจากกลุ่มเพื่อนและคู่ การใช้ถุงยางอนามัย การชะลอการมีเพศสัมพันธ์การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ในขณะที่มีแม่เพียงบางส่วนที่รับรู้ถึงความเสี่ยงในเรื่องเพศที่จะเกิดกับลูกชาย เช่น การตั้งครรภ์ และการติดโรคทางเพศสัมพันธ์แม้จะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ของลูกชาย แต่ไม่ยอมรับการตั้งครรภ์ และมีการป้องกันโดยการแนะนำให้ใช้ถุงยางอนามัย

4.5 การรับรู้ต่อศักยภาพของตนเอง

ระบบการศึกษาและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของระบบการศึกษา เชื่อมโยง การรับรู้และให้ความหมายต่อการสอนเรื่องเพศของลูก ที่ลดความสำคัญตนเองใน ด้านประสบการณ์ การคบหากับเพื่อนต่างเพศ อีกทั้งระบบโรงเรียนเป็นสถานที่ ที่วัยรุ่นมีการคบหาเพื่อนต่างเพศในชีวิตประจำวัน การให้ความสำคัญกับหน้าที่ใน การดูแลครอบครัวจึงมีความสำคัญมากกว่า แม้ว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่รับรู้ว่าการ ป้องกันการตั้งครรภ์สามารถทำได้ด้วยการใช้ถุงยางอนามัย และยาคุมกำเนิดที่มีทั้ง แบบรายเดือนและแบบฉุกเฉิน สามารถหาซื้อได้จากร้านขายยาทั่วไปหรือจากหน่วย บริการสุขภาพในชุมชน แต่ในทางปฏิบัติพบว่าพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ สามารถสื่อสารในประเด็นพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และเพศสัมพันธ์ ที่รับผิดชอบได้ เนื่องด้วยความเข้าใจว่าลูกมีความรู้มากกว่าจากการเรียนรู้ในโรงเรียน รวมถึงอุปสรรคในเรื่องเพศ เช่น การสื่อสารระหว่างพ่อกับลูกสาว ที่พบว่ามีน้อยมาก

...พ่อเค้าไม่พูด ขนาดลูกท้องเค้าก็ยังไม่พูดอะไร เราเป็นแม่สังเกตเห็นว่ามี แพน ตอนที่รู้ว่ามีแพนตอนที่เค้าพามาบ้าน ก็บอกว่าคบกันดีดีอย่าเพิ่งกินเลย มารู้อีกทีก็ท้องแล้ว ไม่รู้ว่าไปมีอะไรกันตอนไหน ยังไม่ทันบอกเรื่องยาคุมเลย ไม่คิดว่าจะมีอะไรกัน มารู้อีกทีหลังเค้ามีอะไรกันก่อนจะพามาหาเราซะอีก มันไม่ทัน”

(นางสอง (แม่ที่เป็นเกษตรกร), ผู้ให้สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2555)

4.6 การให้ความสำคัญต่อประเด็นความรับผิดชอบ

บทบาทของพ่อในการขัดเกลาทางสังคมในการสร้างความรับผิดชอบในคือ การให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามบทบาทของความเป็น เพศหญิงและเพศชาย โดยให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อการการศึกษาเป็น หลัก ในขณะที่บทบาทแม่ ซึ่งทำหน้าที่ในการเป็นผู้จัดการเรื่องราวในบ้าน งานบ้าน อาหาร การอบรมสั่งสอนให้ลูกมีความประพฤติที่ดี ติดตามดูแลและอำนวยความสะดวกให้ทุกคนในครอบครัวได้รับความสุข รวมถึงบทบาทในการทำหน้าที่หารายได้ ให้กับครอบครัว ประเด็นความรับผิดชอบที่แม่ให้ความสำคัญ คือเป้าหมายอนาคตใน เรื่องการศึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างโอกาสทางสังคม เน้นให้ลูกสาวรับผิดชอบต่อการ

ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว งานบ้าน และการมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบในบ้าน รับผิดชอบเรื่องเพศในการสร้างทัศนคติและความเชื่อในเรื่องกุลสตรีและพรหมจรรย์ให้กับลูกสาวในการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในตนเอง แต่กลับพบว่ามีการสอนเรื่องการใช้อย่างอนามัยและการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยมีการสื่อสารน้อยมาก

5. วิธีการและพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่

5.1 การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อนาคต และการตั้งเป้าหมายในอนาคตของลูกวัยรุ่น

พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้นวิธีการสื่อสารทั้งการสื่อสารด้วยวาจา การสื่อสารด้วยภาษากาย หรือการใช้สัญลักษณ์จึงมีเป้าหมายประสงค์ให้ลูกเห็นความสำคัญของการศึกษา เพื่อสร้างอนาคตที่ดี เช่น การมีงานทำที่มั่นคง การมีรายได้ที่แน่นอน รวมไปถึงโอกาสของการมีครอบครัวที่ดี การสื่อสารด้วยวาจาเชิงบวก ทั้งภาษาพูด และ ภาษากาย ได้แก่ การกระตุ้น เสริมพลังให้กำลังใจ ชื่นชม วางเป้าหมายร่วมกัน บอกความสำคัญของลูก เช่น

“ตั้งใจเรียนเป็นเด็กดีนะ”

“พ่อกับแม่เป็นกำลังใจให้นะ”

“เรียนไปเรื่อยๆ นะพ่อมีกำลังใจส่ง”

“หนูคือแก้วตาดวงใจของพ่อแม่หนู”

“หนูเก่งมากเลยลูก” “เหนื่อยมั๊ย”

“ภูมิใจในตัวลูกนะ”

การสื่อสารด้วยภาษากายเชิงบวกเช่น โอบ กอด สัมผัส ตั้งใจฟัง ดูแลใกล้ชิด การใช้สัญลักษณ์เชิงบวกยกตัวอย่างคนในชุมชนที่มีความประพฤติดี และสร้างแรงบันดาลใจ

การสื่อสารด้วยวาจาเชิงลบทั้งภาษาพูด และ ภาษากาย การสื่อสารโดยยกตัวอย่างเปรียบเทียบ การใช้ถ้อยคำรุนแรง ป้อนปราม คัดโทษ ประชดประชัน เช่น

“ทำไมไม่ทำอย่างคนอื่นเค้าบ้าง”

“ลูกไม่รักดีเกิดมาทำไม เกิดมาเลี้ยงเสียข้าวสุกฆ่าตายตั้งแต่ในท้องก็ดีละ”
“ไม่เคยทำอะไรดีซักอย่าง”
“คนอื่นเค้ายังทำได้แล้วมึงทำไมทำไม่ได้”
“วันๆเอาแต่เที่ยว บ้านเป็นที่ผลิตน้ำมันรัย ถ้าไม่ตั้งใจเรียนไปเข้าสวนกับ
พ่อเดี๋ยวจะซื้อควายให้เลี้ยง”

การสื่อสารด้วยภาษากายเชิงลบเช่น การแสดงสีหน้าอารมณ์ไม่พร้อมรับฟัง
ใช้ความเย็บ เดินหนี หน้าบึ้ง ลงโทษ เสียงดัง ดุ ตะคอก เมินเฉย การใช้สัญลักษณ์
เชิงลบ ออกกฎระเบียบ ขู่ห้าม

5.2 การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและคู่รักในการตัดสินใจ มีเพศสัมพันธ์

ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ตามบทบาทชายหญิง ความเป็นกุลสตรี
ความเป็นผู้นำ และให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันพ่อแม่ที่
เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับการมีคู่รักของลูกวัยรุ่น แต่กลับพบว่าการสื่อสารเพื่อ
สร้างทักษะชีวิตให้กับลูกวัยรุ่นให้รับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อนาคต
เมื่อมีเพศสัมพันธ์กลับพบว่าการสื่อสารในเรื่องนี้น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่รับรู้
ว่าเพศสัมพันธ์นอกสมรส เป็นสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ พ่อแม่จึงเลือกใช้วิธี
การสื่อสารเพื่อป้องปราม การให้ความสำคัญกับเป้าหมายด้านการศึกษา และการ
ปฏิเสธการสื่อสารในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองและคู่รักเมื่อมีเพศสัมพันธ์ รวมไปถึง
การให้คำแนะนำในเรื่องการดูแลตนเองในเรื่องเพศ เช่น การนั่งยอง การออกเป็นกฎ
ระเบียบ ควบคุมกำกับพฤติกรรม การสื่อสารด้วยวาจาเชิงบวก เช่น

“หนู เรียนก่อนเถอะ ยังยัยก็คุมไว้ก่อน มีลูกเดี๋ยวจะต้องหยุดเรียนไม่ทัน
เพื่อน”

“ไม่รู้จะทำไมยังยัยก็บอกว่าอย่าเพิ่งให้มีลูก เอาถุงยางมาให้ ก็ไม่รู้ทำไมยัย
ก็คงไม่ได้ใช้หรอกถึงท้องขึ้นมา”

“จะจบ ม. 2 อยู่แล้ว แค่อีกอาทิตย์เดียว อดทนไปเรียน ไปสอบ คลอดลูก
แล้วก็จะได้ไปเรียนต่อ ก็ไม่เอา ถ้าไปสอบชะ จะขึ้น ม. 3 ก็ง่าย ไม่ต้องไปซ้ำชั้นใหม่
บอกกันไม่เคยฟังเลย”

การสื่อสารด้วยวาจาเชิงลบเช่น

“ไปหาผู้ชายมาเหรอ จะเรียนจบมัย”

“มึงอย่ามาเถียง อย่ามาทำเป็นรู้ดี”

“กลับบ้านเข้าไปหาผู้ชายมาเหรอ”

5.3 การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อการรับรู้คุณค่าของตนเอง และผู้อื่น

การรับรู้บทบาทของตนเองในการสื่อสารกับลูกในการสร้างความรู้สึกรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นนั้น พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อบทบาททนายหญิง รวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในบทบาทของชาย หญิง ที่สังคมยอมรับ เช่น การเป็นกุลสตรี การเป็นผู้นำ แต่มีการสื่อสารในประเด็นการทำความเข้าใจและให้เกียรติผู้อื่นรวมถึงการเห็นคุณค่าของคนอื่นน้อยมาก การสื่อสารเป็นการมุ่งเน้นให้สามารถเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ในปัจจุบัน เช่น การศึกษา การดูแลตนเองในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่

การสื่อสารด้วยวาจาเชิงบวก

“หนูเก่งมากเลยลูก”

“เดี๋ยวนี้น่ารักขึ้นนะ”

“ภูมิใจในตัวลูกนะ”

การสื่อสารด้วยวาจาเชิงลบ

“ในตัวเคยมีอะไรดีบ้างมัย ไม่เคยทำอะไรดีซักอย่าง”

“ทำตัวดีดีหน่อย ทำงานบ้านก็ไม่สะอาด”

“ไม่ต้องมาเอาเงินที่ถูกไปเอาเงินที่เพื่อนมึงไป”

5.4 การสื่อสารเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์

บทบาทของพ่อแม่คือการแสดงบทบาทการป้องกันและควบคุมกำกับ ซึ่งการสื่อสารถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์เป็นประเด็นที่พ่อแม่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สื่อสารกับลูกในเชิงคิดวิเคราะห์ แต่เป็นการใช้ภาษาพูดและภาษากาย รวมถึงการแสดงออกทางสัญลักษณ์ในลักษณะการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ มากกว่าการวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ การสื่อสารด้วยวาจาเชิงลบเช่น

“ถ้าต้องกลับมาอย่ามาให้เห็นหน้าอีกนะ”

“รักคนอื่นมากกว่าพ่อแม่เหรอ”

“อยากมีผัวสักคนอ่ะ เอาผัวซะไม่ต้องเรียน”

“งานไม่ทำดีแต่แต่งตัวใครบอกให้แต่งตัวแบบนี้”

จากผลการศึกษาพบว่า วิธีการและพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรนั้น เป็นการสื่อสารที่อยู่บนการประเมินความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของพ่อแม่ ซึ่งคาดหวังให้พ่อแม่ได้ใช้บทบาทหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของลูกวัยรุ่นให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม เช่น เข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาตามนโยบายของรัฐ มีพฤติกรรมและความประพฤติที่สังคมยอมรับ ควบคุมกำกับและติดตามดูแลป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง โดยมีความแตกต่างกันในแต่ละครอบครัวในการสื่อสาร

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษามูลเหตุ ปัจจัย การรับรู้ และการให้ความหมายการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบต่อลูกวัยรุ่นโดยใช้ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มาเป็นแนวทางในการศึกษานั้นพบว่า การให้ความสำคัญต่อบริบทการให้คุณค่าในเรื่องเพศของสังคมและชุมชนและการรับรู้ความต้องการและความคาดหวังของสังคมและชุมชนต่อการทำหน้าที่ในบทบาทพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นนั้นเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดเป้าหมายการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นและพฤติกรรมการแสดงออกของพ่อแม่ในการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นพฤติกรรมการเลี้ยงดูและการสื่อสารที่แตกต่างกันในแต่ละครอบครัวเป็นบทบาทที่พ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรเลือกใช้เพื่อการควบคุม กำกับ ติดตาม ให้ลูกวัยรุ่นได้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและชุมชน ทั้งในเรื่องความประพฤติ บทบาทชายหญิง และการดำเนินชีวิตภายใต้กรอบประเพณีวัฒนธรรมค่านิยมของชุมชนของตนเอง

การไม่ยอมรับของสังคมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส รวมถึงการตั้งเป้าหมายการเลี้ยงดูวัยรุ่นให้อยู่ในระบบการศึกษาเพื่อนำไปสู่อนาคตที่ดีนั้น เป็นการ

รับรู้ของพ่อแม่ที่ทำให้พบปะในการสื่อสารเรื่องเพศถูกจำกัดเพียงการให้ความสำคัญทางการศึกษา ปฏิเสธการสื่อสารในการวางแผนการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ในขณะที่เดียวกันการรับรู้จากสังคมในการกำหนดให้พ่อแม่เป็นตัวแทนที่ดีเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การแสดงออกในการสื่อสารเรื่องเพศ หรือการยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นของพ่อแม่เป็นการชี้นำพฤติกรรมการแสดงออกของพ่อแม่ให้ปฏิเสธการสื่อสารและการทำความเข้าใจกับความต้องการในเรื่องเพศของลูกวัยรุ่นเช่นกัน พฤติกรรมการสื่อสารทั้งภาษาพูด ภาษากาย และการใช้สัญลักษณ์จึงมีทิศทางปฏิเสธการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบทั้งการสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเชิงลบ

ข้อเสนอแนะทางกระบวนการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี

การพัฒนาทักษะการสื่อสารพ่อแม่เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะที่ใช้กระบวนการที่สำคัญได้แก่ การสร้างการรับรู้ใหม่ในบทบาทและความสำคัญของพ่อแม่ต่อการแก้ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่น สร้างการรับรู้มิติในเรื่องเพศเชิงบวก การเสริมพลังอำนาจในบทบาทของพ่อแม่ต่อการสร้างทักษะและประสบการณ์ชีวิตให้กับลูกต่อความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ต่อบุคคลในสังคมประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ

1. การเตรียมความพร้อมให้กับพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรได้รับรู้ถึงความสำคัญของสถานการณ์ปัญหาเรื่องเพศและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยใช้ประสบการณ์ หรือการสร้างเงื่อนไขการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีเป้าหมายคือมุ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เปิดใจเข้าร่วมกิจกรรม และเป็นการวางเงื่อนไขที่ท้าทายการเรียนรู้เพื่อและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงของพ่อแม่ที่ผ่านมา
2. การนำพาเข้าไปสัมผัสกับโลกใบใหม่ สร้างการรับรู้ใหม่ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างความเข้าใจตนเอง และคนในครอบครัวในประเด็นปัญหาเพศประสบการณ์เรื่องเพศในอดีต ปัญหา อุปสรรค
3. การสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ในคิดและตัดสินใจ เป็นกระบวนการสนับสนุนให้เกิดการปรับกระบวนการคิด พัฒนาทักษะการฟัง การคิดเชิงบวก การเสริม

พลังลูก การเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น และปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นปัจจุบัน การสนับสนุนความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์

4. การสะท้อนความคิด เป็นการทบทวนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา รวมทั้งการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำไปดำรงอยู่ในตัวเองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในอนาคต

5. การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและแลกเปลี่ยนในเครือข่ายจัดกระบวนการคืนข้อมูล สะท้อนสภาพปัญหา และร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไข โดยมีเป้าหมายของกิจกรรมเพื่อสนับสนุนบทบาทของนักเรียนแกนนำในการนำเสนอประเด็นปัญหาให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน สถานักเรียน ครู และภาคีที่เกี่ยวข้องให้รับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อร่วมกำหนดแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละโรงเรียนรวมถึง การสร้างพื้นที่สนับสนุนและการสนับสนุนความรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบให้เกิดความใส่ใจในการสร้างทักษะชีวิตให้กับวัยรุ่นในทิศทางเดียวกัน

6. การพัฒนาเครือข่ายพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นในระดับพื้นที่ เป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจการทำงานเครือข่ายพ่อแม่จัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเสริมพลังและการสรุปบทเรียนเพื่อการจัดการความรู้รวมถึงเวทีขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับพื้นที่

อภิปรายผลการศึกษา

จากข้อค้นพบที่สำคัญถึงผลของการนำนโยบายภาครัฐ ด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศสู่ภาคอุตสาหกรรม ได้ส่งผลกระทบต่อระดับครัวเรือนในการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต กระบวนการขัดเกลาทางสังคม และบทบาทของพ่อแม่ โดยพบว่า นโยบายภาครัฐที่กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมโดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศนั้น มีอิทธิพลส่งผ่านมายังเป้าหมายในการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกร ที่รู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพและขาดความศรัทธาต่ออาชีพเกษตรกร จึงต้องการสร้างอนาคตใหม่ให้กับลูกผ่านกลไกการ

ยกระดับทางสังคมที่ภาครัฐให้การสนับสนุนคือระบบการศึกษาที่เอื้อให้ประชาชนในทุกุกระดับสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้มากขึ้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารถึงโอกาสทางสังคมจากระบบการสื่อสารของภาครัฐและเอกชน ได้แก่ การทำงานที่มีรายได้สูง สามารถเข้าถึงแหล่งอำนวยความสะดวกได้มากขึ้นจากรายได้ที่มากขึ้น และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการย้าให้พ่อแม่เกษตรกร เห็นคุณค่าของระบบการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูลูกของเกษตรกร ที่ลดบทบาทในการสร้างทักษะชีวิตด้านอาชีพ แต่มุ่งให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนลูกให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อสร้างอนาคต โดยให้ความสำคัญต่อการหารายได้ เพิ่มมากขึ้นในกระแสเกษตรอุตสาหกรรม

จากประเด็นดังกล่าวพบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูและเป้าหมายในการเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวเกษตรกรนั้น ได้รับอิทธิพลจากนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการศึกษา และการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นนวัยเรียนจากหลากหลายช่องทางของสื่อสาธารณะ ต่อกระบวนการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของพ่อแม่เกษตรกรในด้านประโยชน์ของการศึกษา และโอกาสทางสังคมจากระบบการศึกษา ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการรับรู้ที่ถูกกระทำอย่างต่อเนื่องจากตัวแบบจำนวนมากในสังคม ทั้งจากผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษาในชุมชน จากบุคคลที่อยู่ห่างไกล โดยอิทธิพลของสื่อสารมวลชน สภาพดังกล่าวทำให้การศึกษาถูกยึดโยงเข้ากับความสำเร็จและการเป็นเป้าหมายของชีวิต แทนที่จะเป็นกระบวนการเรียนรู้

การค้นพบที่สำคัญที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อได้นำแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ของจอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead, 1894-1931) (George H.M,1967) ซึ่งให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบที่สำคัญคือตัวตนที่เป็นอยู่ (I) และตัวตนที่รับรู้ว่าสังคมคาดหวัง (ME) ซึ่งการแสดงออกทางสังคมของบุคคล โดย มีด (George H.M,1967) ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์จากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ผ่านมาในอดีตในระยะเวลาต่างๆ ของช่วงวัย แต่ไม่ได้กล่าวถึง ความแตกต่างของการรับรู้ การตีความ และอิทธิพลเชิงนโยบายที่มีต่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่คนแต่ละคน ซึ่งแสดงบทบาท

ที่แตกต่างกันในสังคม ณ ช่วงเวลาหนึ่งเงื่อนไขดังกล่าว ได้กลายเป็นวาทกรรมการพัฒนา ที่ก่อตัวและถูกส่งต่ออยู่ในบริบททางสังคมของชุมชนเกษตรกร ซึ่งก่อให้เกิดอิทธิพลทั้งต่อตัวตน (I) ของพ่อแม่ รวมไปถึงการรับรู้ของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรต่อความคาดหวังของสังคม (Me) ที่ต้องการให้พ่อแม่แสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองที่ดี ในการสนับสนุนนโยบายภาครัฐ ผ่านการแสดงบทบาทพ่อแม่ โดยการให้ลูกได้เข้ารับการศึกษตามที่ภาครัฐกำหนด อิทธิพลดังกล่าว มีเพียงสะท้อนช่องว่างของระบบและปรัชญาการศึกษา แต่สะท้อนถึงเป้าหมายในการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกร ที่ต่างมุ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาในฐานะที่เป็นเป้าหมายในชีวิตมากกว่าการเป็นกระบวนการที่สร้างคุณค่าทางสังคมให้แก่ลูก จนในที่สุด ทำให้พ่อแม่ละเลยมิติอื่นๆ ของการขัดเกลาทางสังคม เช่น เพศสัมพันธ์ที่ขาดความรับผิดชอบ และกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ที่มีการสื่อสารเรื่องเพศ เป็นประเด็นหนึ่งของการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ในบริบทของสังคมไทย การสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่ ยังคงเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยากในวิถีชีวิตปกติโดยไปเนื่องจากวัฒนธรรมไทยมักหลีกเลี่ยงการพูดคุยเรื่องเพศเพราะคิดว่าเป็นเรื่องไม่สุภาพ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าจุดเริ่มต้นของการข้อจำกัดของพ่อแม่ที่เป็นเกษตรกรในการสื่อสารทั้งในด้านการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพ่อแม่และลูก การสร้างความรู้สึกลึกซึ้งคุณค่าในการให้เกียรติและการยอมรับในบทบาทสมาชิกของลูกวัยรุ่น และการฟังอย่างลึกซึ้งของแม่ เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังนั้น การขยายปริมาณพลเรื่อง ความหมาย และการแสดงบทบาทของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้สึกลึกซึ้งคุณค่าของตนเองให้กับลูกวัยรุ่น จึงควรถูกกระตุ้นผ่านสื่อ เวทีสาธารณะ และการพูดคุยถกแถลงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- นางสอง (แม่ที่เป็นเกษตรกร) [นามสมมุติ], (3 เมษายน 2555). สัมภาษณ์โดย ผาสุข แก้วเจริญตา. อุดรดิตถ์.
- นายหนึ่ง (พ่อที่เป็นเกษตรกร), [นามสมมุติ], (24 เมษายน 2555). สัมภาษณ์โดย ผาสุข แก้วเจริญตา. อุดรดิตถ์.
- Dennis.A.C.,andWood.J.T. (2012). “**We’re Not Going to Have This Conversation,But You Get It’’: Black Mother–Daughter Communication About Sexual Relations.** Women’s Studies in Communication, 35:204–223, 2012)
- George H.M.(1967). Mild, Self, and Society. The University of Chicago Press,ltd,London The International Planned Parenthood Federation (IPPF), 2010.IPPF Framework for Comprehensive Sexuality Education (CSE).retrieved 15 June 2003 from <http://www.ippf.org/NR/rdonlyres/CE7711F7-C0F0-4AF5-A2D5-1E1876C24928/0/Sexuality.pdf> Updated January, 2010
- Kaiser, A.P. and Hancock, T.B. (2003). Teaching parents new skills to support their young children’s development. **Infants and Young Children**, 16(1), 9–21.
- Miller. K.S., Lasswell. S. M, Riley. D.B., and Poulsen. M.N, MPH. **Families Matter! Presexual Risk Prevention Intervention.** Am J Public Health. 2013;103:e16–e20; Kaiser Family Foundation. National survey of adolescents and young adults: sexual health knowledge, attitudes and experiences. 2003. Available at: <http://www.kff.org/youthhivstds/3218-index.cfm>. Accessed March 15, 2011.



Tarshi(2010).The Yellow Book: **A Parent's Guide to Sexuality Education**. New Delhi: Raj Press

The International Planned Parenthood Federation (IPPF). (2010). **IPPF Framework for Comprehensive Sexuality Education (CSE)**. Retrieved June 15, 2003, from <http://www.ippf.org/NR/rdonlyres/CE7711F7-C0F0-4AF5-A2D5-1E1876C24928/0/Sexuality.pdf>

